



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Svmmæ Virtvtvm, Ac Vitiorvm , Tomus ...

Guilelmus <Peraldus>

Lvgdvni, 1585

De Disciplina. Pars XI. Quæ habet septem Capitula.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-46132](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-46132)

verò opera eorum nolite facere. 1. Petri 2. Serui Subditi estote in omni timore dominis, non tantum bonis & modestis, sed etiam discoloris. Præterea si tantum bonis esset obediendum, iudicium ecclesie nihil haberet certitudinis: nescitur enim quis bonus vel malus. Eccl. 9. Sunt iusti atque sapientes, & opera eorum in manu Dei, & tamen nescit homo vtrum amore an odio dignus sit: sed omnia in futurum seruantur incerta. Item iudicium ecclesie nihil haberet stabilitatis. Ille enim qui est bonus in momento, potest fieri malus, & iam non ei est obediendum. Præterea sicut pictor scelus depingit statuam pulchram, nec ritium pictoris statuam deturpat, sic & prælatus malus potest facere præceptum bonum: nec est periculum his qui subiecti sunt, obediunt prælato malo in eis in quibus obediunt prælato bono. Ex quo prælatus malus habet potestatem. Omnis enim potestas à Deo est: & qui potestati resistit, ordinationi Dei resistit. ad Roma. 13. Si vero prælatus malus præcipiat malum: tunc prælatus non est obediendum ei. August. super illud ad Roma. 13. Qui resistunt, ipsi sibi damnationem acquirunt. Si ille iubeat quod non debes facere, hic sanè contemnit potestatem timendo potestatem maiorem. Ipsos humanarum rerum gradus aduerte. Si quid iusserit curator, nunquid tibi faciendum est, si contra proconsolem iubeat? Rursus si quid proconsul iubeat, & aliud Imperator, nunquid dubitatur contempto illo illi esse seruandum? Ergo si aliud Imperator & aliud Deus iubeat, contempto illo obtemperandum est Deo.

De Disciplina. PARS XI. Quæ habet septem Capitula.

De ordine dicendorum de Disciplina. Et de diuersis acceptiombus huius nominis Disciplina. CAP. I.

DICTO de Obedientia qua redditur quæ debetur superiori, dicendum est de Disciplina, qua redditur quæ debetur inferiori, de qua hoc modo dicitur. Primo ponetur diuersæ acceptiombus huius nominis Disciplina. Secundo, tangeatur de his quæ possunt incitare ad faciendum correptionem. Tertio, de his quæ possunt impedire. Quarto de modo corripiendi, vel corrigendi. Quinto, de his quæ incitare possunt ad libere recipiendum correptionem. Sexto, de diuersis partibus disciplinæ. Septimo, de erroribus circa disciplinam. Circa primū notandū, quod disciplina quandoque dicitur desiderium corrigendi inferiores, & sic videtur esse pars iustitiæ. Quandoque autem dicitur disciplina id quod adhibetur ad correptionem aliquorum. Sic sumitur ad Heb. 12. Filii misericordie negligere disciplinam. In eodē: In disciplina perseverate. Item

si extra disciplinam estis &c. Quandoque autem disciplina dicitur affectus disciplinae sumpta secundo modo. Et sic videtur eam describere Cyprianus, dicens: Disciplina est morum ordinata correctio, & maiorum precedentium patrum regularum observatio. Item magister Hugo de sancto Victore: Disciplina, inquit, est conuersatio bona & honesta, cui parum est non malum facere, sed studet in his quae bene agit per cuncta irreprehensibilis apparere. Ber. in epistolis: Disciplina cervicem submittit, ponit supercilia, componit vultum, ligat oculos, cachinnos cohibet, moderatur lingua, gulam frangat: iram sedat, format incessum. Item magister Hugo de Sancto Victore. Disciplina est motorum omnium motus ordinatus & dispositio decens in omni habitu & actione. Disciplina sumpta primo modo poterit videri alicui idem esse quod zelus. Ad zelum primo videtur pertinere dolor de Dei contumelia, qui est quasi quaedam scissura cordis, quam interdum indicat vestium scissura. Secundo tabescentia, quae est quum dolor vehementior aut diuturnior fuerit. David: Super inimicos tuos tabescebam. Tertio ira per zelum, quae est appetitus vltiscendi Dei offensam: quae ira si inueterata fuerit, emittitur odium. De quo in Psal. Nonne qui oderunt te Domine oderam? Idem: Perfecto odio oderam illos. Perfectum odium ex quo inimicos Dei vsque ad dilectionem vel perfectionem persequimur, non habentes pacem cum eis quandiu sunt Dei inimici. Vel perfectum odium dicitur odium virorum perfectorum, quo peccata hominum, non homines odio habentur. Ambr. Qui habent zelum, omnes inimicos suos putant qui sunt hostes Dei, quamuis patrem, sororem, de omnibus dicunt inimici facti sunt mihi. Idem: Nemo grauior hostis omnium, quam qui omnium laedit authorem. Aug. Vnumquemque Christianum zelus domus Dei comedit. Non enim magis est domus tua quam illa ubi habes salutem aeternam. Si ergo in domo tua ne quid peruersum fiat satagis, in domo Dei ubi salus est proposita & requies sine fine, non debes pari, quantum in te est, si quid peruersum forte videris. Et notandum quod non videtur omnino idem esse zelus & ira per zelum. Bonus zelus est, ut ait glo. Aug. super illud Ioan. 2. Zelus domus tuae. Feruor animi quo mens abiecto timore humano pro defensione veritatis attenditur, eo comeditur, quo quaelibet prava quae viderit, corrigere satagit, si nequit, tolerat & gemit. Ira vero per zelum est ira iusta. De qua gl. super illud Math. 5. Omnis qui irascitur &c. Iusta ira est mater disciplinae. Et super illud Iob 5. Virum stultum interficit iracundia, dicit Greg.

Greg.

Greg. Est ira per zelum, qua irasci sicut nostris, proximorum
 roribus debemus. De hac ira etiam dicit gl. super illud Eccl.
 Melior est ira risu. Hæc est ira qua vitii irascimur. Item nos
 dum, quod super illud Ezech. 4. Sume tibi sartagine ferrea
 dicit gl. Greg. Nullum maius sacrificium Deo est, quam zelus
 animarum. Zelus Dei gloriam in hoc mundo defendit: zelus
 carbo est quem de Seraphin accepit de altari cælesti, & tetigit
 labia Esaie. Esa. 6. Nam non sunt digna prædicare verbu Dei
 labia illa quæ hic carbo non tetigerit. In Psal. Mors in labiis
 eorum, ubi litera communis habet, Gladius in labiis eorum. In
 labiis quorundam verbum Dei quod deberet esse spiritus & vita
 mors est. Propter enim defectum zeli, verbum Dei ita frigide
 annuntiant aliqui, quod auditores eorum inde potius frigidantur
 quam accendantur. Propter ignem istum dictum est de Eze.
 Eccl. 48. Surrexit Elias propheta quasi ignis. Zach. 2. Ponam de-
 ces Iuda sicut caminum ignis in lignis.

De his que possunt incitare ad faciendam correptionem.

C A P V T I I.

AD correptionem faciendam, notandū, quod ad hoc potius
 incitare potest frequens admonitio sacre scripturae. Mat.
 18. Si peccauerit in te frater tuus, corripe eum inter te & ipsum
 solū. ad Gal. 6. Si præoccupatus fuerit homo in aliquo delicto,
 vos qui spirituales estis, instruite huiusmodi. 1. ad Thes. 4. Rogamus
 vos fratres, corripite inquietos. Prou. 24. Noli subtrahere
 a puero disciplinam. Eccl. 7. Filij tibi sunt? erudi illos, & curam
 illos a pueritia illorum Eiusdem 30. Tunde latera eius dum in-
 fans est, ne forte induret & non credat tibi. In eodem: Doce
 bellum tuum, & operare in illo, ne in turpitudine illius offenda-
 ad Ephes. 6. Educate filios vestros in disciplina & correptione
 domini. Secundo exempla, & maximè exemplum Christi. De
 cuius zelo habes Matth. 21. & Ioan. 2. Et in Psalm. Zelus domus
 tue comedit me. Esa. 59. Opertus est dominus pallio zeli. In
 Cant. 2. En ipse stat post parietem: ad modum scilicet zelatus
 auscultatis. Exemplum zeli habes Exo. 32. in Moysen & Leuitis
 dictam summentibus de idololatria Iudaici populi. Item Numer.
 25. in Phinees, qui interfecit virum Israelitam cõeuntem cum
 Madianitide: de quo dominus ait ad Moysen, Phinees filius
 Eleazari auerit iram a filiis Israel, quia zelo meo cõmotos es
 cõtra eos. Item 3. Reg. 10. in Iehu qui interfecit prophetas Baal.
 Item 1. Machab. 2. in Matathia qui trucidauit Iudaum sacrifician-
 tem idolis. ¶ Terrio vilitas ex correptione proueniens vige-
 eorum

correctionis fructifera est. Vnde significata est per virgam illā
 quæ protulit flores & amygdala. Num. 17. Vtilitatem correctio
 nis in multis locis insinuat sacra scriptura Prou. 17. Melior est
 manifesta correctio, quàm amor absconditus. Et in eodem: Me-
 moria sunt vulnera diligentis, quàm fraudulēta odientis oscula.
 Eiusd. 28. Qui corripit hominem, gratiam postea inueniet apud
 eum, magis quàm qui per linguæ blandimēta decipit. Eiusd. 29.
 Virga atque correctio tribuit sapientiam. Eccles. 7. Melius est à
 sapiente corripī, quàm stultorum adulatione decipi. Eiusdem 30.
 Qui diligit filium, assiduat illi flagella, vt læretur in nouissimo
 suo. Item in eodem: Qui docet filium suum, laudabitur in eo.
 Aug. ad Vincentiū: Non omnis qui parcit amicus est, nec omnis
 qui verberat inimicus. Melius est cum seueritate diligere, quàm
 cum lenitate decipere. Vtilius esuriēti panis tollitur, si de cibo
 substantiā securus negligebat, quàm esurienti panis frangitur, vt
 in iustitiā seductus acquiescat. Et qui phreneticum ligat, & qui
 ebriaricum excitat, ambobus molestus ambos amat. Quis nos
 docet amplius amare quàm Deus? & tamen nos non solum doce-
 re soauiter, verum etiam salubriter terere nō cessat. ¶ Quarto,
 malū proueniens ex defectu correctionis. Quod in multis locis
 sacre scripturæ nobis insinuat. 1. Reg. 3. Suscitabo aduersus
 Hebi omnia quæ locutus sum super domum eius, eò quòd noue-
 rit indignè agere filios suos, & non corripuit eos. Et 3. Reg. 1.
 Adonias eleuabatur, dicēs: Ego regnabo. Et infra: Nec corripuit
 eum pater suus aliquando, quem occasione regni postea Salo-
 mon fecit occidi. Prouer. 13. Qui parcit virge, odit filium suum:
 qui autem diligit, instanter erudit. Eiusdem 29. Puer qui dimit-
 titur voluntati suæ, confundit matrem suam. Eccl. 22. Confusio
 patris est de filio in disciplinato. Eiusdem 41. De patre impio
 queruntur filij, quoniam propter eum sunt in opprobrium vel
 tormentum. Esa. 14. Præparate eius filios occisioni in iniquitate
 patrum eorum.

De impedimentis correctionis. CAP. III.

Quot sunt quæ solent impedire ne correctio debito modo
 fiat. Primum est, indiscreta humilitas. Aug. loquēs præla-
 tus: Cum necessitas disciplinae in moribus coercendis dicere vos
 dura verba cōpellit, si etiam ipsi modum vos excessisse sentitis,
 non à vobis exigitur, vt à vobis subditis veniam postuletis, ne
 apud eos quos oportet esse subiectos, dū nimium seruatur hu-
 militas, regendi frangatur autoritas. Eccl. 13. Noli esse humilis
 in sapientia tua. ad Tit. 2. Hæc loquere & exhortare, & argue cū
 omni

omni imperio. ¶ Secundum est, timor scandali. Veritas vitæ & doctrinæ vel iudicij propter scandalum dimittenda non est. Gal. 2. dicit Paulus: Quum venisset Petrus Antiochiam, in facie restiti ei: quia reprehensibilis erat. Matt. 15. quum diceretur Christo, Scis quia Pharisei audito hoc verbo scandalizati sunt? Ille respondens ait: Omnis plantatio quam non plantauerit Pater meus, eradicabitur. Sinite eos, cæci sunt & duces cæcorum. ¶ Tertium est timor mundanus vel humanus. Contra quod legitur de Elia Eccl. 48. Nō pertimuit principem, nec superauit eum verbum aliquod. Et 3. Reg. 18. Dixit Elias ad Achab: Non conturbabo ego Israël, sed tu & domus patris tui. ¶ Quartum est, remissio. De qua exemplum habetur in Heli. 1. Reg. 1. qui remisse arguit filios suos, dicens: Quare facitis res huiusmodi quas ego audio? Quintum & sextum sunt austeritas & indiscretio. Contra quæ duo fuerunt in arca testamēti, virga, māna, & tabule testamēti. In virga intelligitur correptio. In tabulis, discretio. In māna, mansuetudo. Contra austeritatem dicitur ad Gal. 6. Vos qui spirituales estis, instruite huiusmodi in spiritu lenitatis. Contra indiscretionem dicitur Prou. 14. In ore stulti virga superbie. Septimum, est ira vel odium. Prou. 19. Spiritum ad irascendum facilius quis poterit sustinere? Eccl. 19. Est correptio mendax in ira contumeliosi. Videtur esse correptio, quod potius est corruptio vel conuiciatio. ¶ Octauum est, amor terrenorum. Vnde Gen. 4. dixit Cain: Nunquid custos fratris mei sum ego? Cain interpretatur possessio. Amator possessionum custodiam fratrum negligit, non attendens illud Eccl. 29. Perde pecuniam propter fratrem.

De modo faciendi correptionem. CAP. IIII.

Correptio procedere debet ex amore. Apocalyp. 4. Ego quos amo arguo & castigo. Sed sunt aliqui qui illos maxime volunt corrigere quos videntur non amare, quorum correptio ab iis quibus adhibetur, non reputatur correptio, sed hostilis persecutio. Esa. 11. Egredietur virga de radice Iesse. Iesse interpretatur incendiū. De incendio amoris egredi debet virga correptionis. 2. ad Thes. vlt. Nolite quasi inimicum existimare illum, sed corripite vt fratrem. ¶ Item correptio debet fieri cura compassionis. Greg. Nequaquam iacentem erigit, nisi qui status sui reuerentiam per compassionem flectit. Aug. Duo sunt nomina homo. peccator, quia peccator est, corripere: quia homo est, miserere. In Psal. Corripiet me iustus in misericordia, & increpabit me, sicut dicit glo. super illud Matt. 5. Beati qui esurunt & sitiunt iustitiam. Iustitiæ humus est misericordia. Iustitia sine misericordia.

misericordia, cæcus furor est. Zelus absque misericordia, est vt cæ-
 cus sagittarius qui intendens occidere feram, occidit hominē:
 sicut Lamech qui intendens sagittare feram, sagittauit Cain, &
 occidit eum iuxta traditionem Hebræorum. Ignis zeli ardere
 debet in oleo misericordiæ. Greg. super Ezech. Zeli sancti di-
 scitio de virtute misericordiæ necesse est vt ardeat. Ideo ne-
 cesse est eū qui habet alios corrigere, iugiter meditari propriā
 infirmitatē, vt in seipso discat quod alij portare possint. In Psal.
 Sciant gentes quoniā homines sunt. Ad Gal. 6. Considerans te-
 meripsum ne & tu tenteris. Eccl. 31. Intellige quæ sunt proximū
 ex teipso. Greg. Omnipotēs Deus idcirco principem Apostolorū
 permittit cadere, vt in culpa sua disceret qualiter aliis misereri
 deberet. Et de Christo legitur Esa. 53. Virum dolorum & scientē
 infirmitatem. Qui non didicit pati disciplinam, nescit eam in
 alios exercere. Quidā religiosi habētes abbatem tortorem cru-
 delissimum, inexperum disciplinæ quā in alios voluit exercere,
 coegerunt eū sedere per mentem inter fratres, & agere se tāquā
 simplicem fratrem: quē quotidie proclamantes, & egregiē verbe-
 rantes, tandem restituerunt eum sedi suæ, dicentes, Ecce per mē-
 sem fuisti in scholis disciplinæ: & non solū audisti doctrinam
 disciplinæ, sed etiam sensisti: non erat mirum si nesciebas quod
 non didiceras: sis memor eorum quæ didicisti, alioquin tibi re-
 memoracionem faciemus ipsorum. Qui didicit ex his quæ pas-
 sus est disciplinam. Sunt multi qui alios durē volunt corrigere,
 sed tamen nolentes corrigi, quorum morbus est. Noli me tæge-
 re, solo Deo curabilis, cum omnem tactum humanum fugiat.
 Item correptio fieri debet in mansuetudine. In Psal. Superuenit
 mansuetudo, & corripiemur. Sen. Vitia animi sicut vitia corpo-
 ris leniter sunt tractāda. Amb. super Lucam: Plus proficit amica
 correptio, quā accusatio turbulēta. Illa pudorem incutit, hæc
 indignationē mouet. ad Gal. 6. Vos qui spirituales estis, huius-
 modi instruite in spiritu lenitatis. Zelus sedet quasi in fornace
 vel iuxta fornacem, scilicet vim irascibilem: vnde de facili emi-
 cant scintillæ iræ quibus turbatur oculus mentis. Cato: Impe-
 dit ira animū, ne possit cernere verum: Et super illud Iob 5. Vi-
 rum stultū iter facit iracundia. dicit Grego. Ira per zelū turbat.
 Ipse nāque zelus rectitudinis dum aciem mentis agitat, turbat.
 Ideo viri sancti iram sentientes super sedere volūt correptioni,
 donec ira cessauerit, & tranquillitas in mente facta sit, imitari
 volētes illū cui dicitur Sap. 12. Tu dominator virtutis cum trā-
 quillitate iudicas. Iac. 1. Ira viri, iustitiā Dei nō operatur. Dioge-
 nos

nes cū esset iratus seruo suo, ait: iam te, nisi iratus essem, reberibus enecassem. In hominibus iracundis non exilit scintilla de fornace vis irascibilis, sed flamma totum vorans: & quos zelo sancto cōperant, furore consummant. In eis opus sanctum quod zelus sanctus tenebat, ira rapit & sibi vendicat. Scintilla verò ira, etsi aliquid turbationis oculo mentis ingerat, non tamen opus sancto zelo inceptum sibi vendicat. Simile inuenitur in viro qui ex iustitia vult reddere debitum vix cuius operi dupliciter potest se ingerere voluptas: vel sic vt opus iustitiae non auferatur: vel ita vt id totū sibi rapiat: vt licet solo voluptatis amore consummetur. ad Galat. 3. Sic stultus estis, vt cum spiritu cōperitis, nunc carne consum memini: simile etiam accidit in illo qui ex charitate incipit dare elemosynam, cui vana gloria duplex potest se ingerere. Simile etiam accidit in eo qui ex deuotione inchoat iter Ierosolymitanum, & intrat in cor eius cogitatio de negotiatione ibi crescenda, quae cogitatio dupliciter potest se ingerere vt prius. In correptione secretò faciendā est, si culpa sit occulta. Matth. 18. Si peccauerit in te frater tuus, corripe eum inter te & ipsum solum. Si verò culpa sit manifesta, manifestè faciendā est. 1. ad Timoth. 5. Peccantes corā omnibus argue, vt & ceteri timorem habeant. Isid. Manifesta peccata non sunt occulta purgatione purganda: palām enim arguēdi sunt, qui palām nocēt, vt dū aperta obiurgatione sanantur, hi qui eos imitando deliquerunt, corrigantur. Dum vnus corripitur, plurimi emendantur, necesse est vt pro multorū saluatione vnus condēnetur, quān per vnus licentiam multi periclitentur. Ita erga delinquentem sermo est preferendus, sicut eius qui corripitur ex postulat salus. Item in correptione attendendus est status personarum quae corriguntur, quia non sanat oculū quod sanat calcaneū. Cū veterano parces agendum est: vt ait Sen. 1. ad Tim. 5. Seniorē ne increpaueris, sed obsecra vt patrem. In correptione etiam seruanda est modestia. Tenendum est enim medium inter remissionem & indiscretum zelum. 2. ad Tim. 2. Seruum Domini oportet esse patientem, & modestia corripientem: qui non possunt cum benignitate corrigi, terrore sunt corrigendi. Aug. ad Bonifaciū: Quidam dirigitur pudore & liberalitate liberos reuere satius esse credo, quā metu. Et subdit Aug. Hoc quidē verum est. Sed sicut meliores sunt quos dirigit amor: ita plures sunt quos corrigit timor. Isid. Quiblando verbo castigatur, & nō corrigitur, acri⁹ necesse est vt attingatur. Cū dolore enim abscindēda sunt, quae leniter sanari nō

possunt. Qualis debeat esse zelus, ostendit Bernar. super Cantic. Zelū, inquit, tuū inflammet charitas, informet scientia, firmet cōstantia, sit feruidus, sit inuictus, sit circumspectus. Idē: Quo zelus feruidior, vehemētiōr spiritus, prouisiōrque charitas, cō vigiliantiori opus est sciētia, quæ zelū supprimat, spiritum temperet, ordinet charitatem. Sunt qui zelū habēt non secundū scientiam, ad Rom. 10. qui vulgariter vocantur homines sine capite, belluina rabie fauientes in peccatores, cōiūtiis eos dehonestantes, non medicos, sed hostes se exhibentes, quantū in eis est iudiciū Dei euacuantes, dum omnia hic vindicare volūt. Si entm hic omnia vindicarentur, vt ait Aug. locum diuina iudicia non haberent. Ipsi officium dāmonū, quod est torquere, diligenter facerent, si potestatem haberent. In ore eorū personant hæ voces diabolicæ, crucifigatur, cōfundatur, deponatur, & eiciatur. Potestas eorum est, vt gladius in manu furibūdi: vix ab ore eorum auditur, corrigatur. Ipsi solū vrere notunt, & secare: omni agritudini ignem, & ferrum adhibere volunt, ignorantes quōd omniū medicamentorum saluberrimum est sapientia. Sap. 9. Per sapientiam sanati sunt, quicunq; placuerunt tibi ab initio. Eiusdē 16. Nec herba, nec malagma sanauit eos: sed sermo tuus Domine, qui sanat omnia. Peccatores (vt ait Dionysius) tanquam cæci manuduendi sunt. Tullius: Vndique fulciendi sunt qui cunant, erigendi sunt, qui ceciderūt, & sanandi qui vulnerati sunt, non nouo vulnere transigendi. Qui zelum indiscretum habent, similes sunt illis, qui reficiūt veteres patellas, qui foramen vnū volentes obstruere, vno ictu mallei multa faciunt, vel illud augent, vel patellam omnino confringunt. Videntur tales credere, q̄ omnia vasa sint malleabilia, cum tamen fictilia, vel vitrea malleatione potius cōfringantur. Corruptio est vasorum spiritaliū confractorum refectio. Eccle. 21. Cor faui quasi vas contractum. 2. ad Timo. 2. In domo magna sunt vasa, nō solū aurea & argētea, sed etiā lignea & fictilia. Hi correptionem hominum facile desperāt, ad male sentiendum de hominibus faciles, ad bene sentiendum difficiles. Hi peruersum ianitorē cordibus suis præfecerunt, qui mala fratrum tam facile permittit intrare, bona verò vix vel rarò. Opinione malam semel de aliquo conceptam vix aut rarò deponunt, contra muscas, vel pulices gladio magno impugnare volunt, similes cuidam, qui dum musculā, quam videbat super caput alterius volitantem securi tentaret percutere, excerebrauit eum. Multoties dum tales ligna peccatorū intendunt cadere, fugit securis manum eorum.

ferrumque lapsum de manubrio proximum occidit. Deute. 19. Gloss. Spiritualiter ligna succidimus cum delinquentium vitia pia intentione ressecamus. Securis manum fugit, cum increpatione in asperitate sese pertrahit: ferrum de manubrio profilit, cum de correptione sermo durior exit. Tales zelatores pro medicina venenum propinant Iob 20. Panis eius in vtero eius vertetur in fel aspidum. Tales similes sunt cuidam fatuo qui rectissime volens procedere sine ruina domorum, non poterat per ciuitatem incedere. Tales spiritualiter multos corruere faciunt. In tempestate & turbine sunt via eorum. Naum 1. Prou. 10. Quasi tempestas transiens non erit impius. Ipsi similes sunt pugilibus qui incedentes per medium prestura, alios impellunt, alios concitant, alios impediunt a gressu, & maledictionem multitudine post se relinquunt. Sic in quacunque congregatione tales conuersati fuerint post recessum, vel decessum, querelas vel maledictiones relinquunt. Hi periculosè ambulat inter ventres pregnantium. Quis enim aborsus enarret factorum propositorum, quos faciunt, & suffocationes tenerorum partuum? Tales in principe demoniorum eiciunt demonia, & in satana satana expellunt: si tamen expellunt, & non potius introducunt. Intradum enim credentes se expellere spiritum luxuria, non expellunt eum, sed latere cogunt, introducetes cum eo spiritum mendacij, & simulationis, & iræ, & odij. Vnde opportunitate inuenta exeunt vitia, vt bestia de cauernis cum multitudine nouorum viriorum. Et est error nouissimus peior priore. Et procedunt quandoq; depositiones habentium zelum indiseretum, vel etiam mors eorum multum attendenda esset, in correctionibus infirmitates corrigendorum, & potestas correptoris, & an stragem multorum operetur correptio, vel saltem paucoorum. Erubescenda est medicis spiritualibus timoratio medicorum corporalium, qui adeo sollicitè canent, ne medicina eorum alteri sit mortis occasio. Deridenda est quorundam iustitia, qui ne amittant de iure suo valens denarium. parati sunt centum mareas expendere. Timendum est, ne zelum aliquorum inanis gloria concitet, vt accidit cuidam, qui vt iustus iudex appareret proprium filium pro leui delicto decollauit. mercator iniquissimus, qui morte filij sui vanam laudem iustitiae comparauit. Zelus iste indiseretus procedere solet ex inexperientia disciplina in seipsis, & ex ignorantia propriae infirmitatis & alienæ, & amore inanis gloria. Talibus non est danda potestas, vt enim, vt gladius in manibus furibundi. Ipsi ad instar dæmon

num quocunque introeunt, incensum post se dimittunt. Qui
 verò habet zelum discretum, medicos corporum imitantur mor-
 bos spirituales persequentes, salutem verò agrotum quærentes.
 Non irascuntur medici corporum patientibus, imò consolantur
 eos, & ad tollendum horrorem medicinæ prius eam degu-
 stant. Item dicit Augustinus de Salvatore: Calicem, inquit, pas-
 sionis bibit medicus prius, ne illum abhorreret agrotus. Non
 puniunt qui habent zelum discretum homines, secundum meri-
 ta, hoc Deo relinquunt: sufficit eis, ut faciant eos poenitere: pu-
 niunt ut emendent, ut qui peccauerunt humiliter, misericordiæ
 totaliter se tradant. Tales officium tortoris diabolo & ange-
 lis eius relinquunt: tales sic secant putrida, ut sana illa sãq; re-
 linquant. Sic herbas pestíferas euellunt, ut salutes non lædant.
 Sic zizaniã extirpant, ut tritico læsione non inferant. Qui-
 dam habentes zelum, non secundum scientiã, sic horros abba-
 tiarum suarum nobilium purgauerunt ab arboribus infructifè-
 ris, ut ferè ibi nullam relinquerent. ¶ Et notandum, quòd cum
 parere & punire sint contraria, & contrariorum eadem sit disci-
 plina, qui nescit parere, nescit punire. ¶ Et notandum quòd si-
 cuti zelum indiscretum reprehensibilis est, ita & remissio est re-
 prehensibilis. Bern. in epistolis: Non irasci vbi irascendum est,
 nolle emendare peccatum est. Plus verò irasci, quàm irascendum
 est, peccatum peccato addere est. Remissio ipsa est, ut somnolen-
 tia in rectore navis. Prou. 25. Eris sicut dormiens in medio ma-
 ris, & quasi sopitus gubernator amisso clauo. Isidorus pralatũ
 negligentem dormienti assimilat, de cuius manu baculus ca-
 dit pastoralis. Et pictores pingunt ipsam accubentem in ca-
 thedra super cubitum, somno grauatam, & cadentem de manu
 eius baculum pastorem. Item remissio pigritiæ in agricola as-
 similatur. Prouerb. 24. Per agrum hominis pigri transiui, & per
 vineam viri stulti, & ecce totum replerant vitiæ, operue-
 rant superficiem eius spinæ. Remissio est velut defectus latratus
 in cane gregem seruante. Esa. 56. Canes muti non valentes la-
 trare. Item defectus gladii in custode. Esa. 62. Super muros tuos
 Ierusalem constitui custodes. Cantico. 3. Inuenerunt me custodes
 ciuitatis. Item est defectus buccinæ in speculatore. Ezech. 33. Si
 speculator viderit gladium venientem, & non insonuerit bucci-
 na, & populus non custodierit se, veneritque gladius, & tulerit
 de his animam: ille quidem in iniquitate sua captus est, sangui-
 nem autem eius de manu speculatoris requiram. Sunt qui re-
 missionem misericordiam reputant, cum tamen potius sit ex-

delitas. Misericorditer agitur cum phrenetico, cum ligatur, & a desiderijs suis nociuis compescitur: & cum eo qui in igne est, per capillos inde extrahitur, si aliter extrahi non potest. De ore lupi infernalis violenter extrahedi sunt homines. Amos 3. Quomodo si eruat pastor de ore leonis duo crura, aut extremū auriculæ: sic eruentur filij Israël. Iob 29. Conterebam malas iniquas & de dētibus illius eripiebam prædam. Mala diaboli sunt vitia & peccata. Eadem dentes etiā possunt dici. Ecce 21. Dentes leonīs, dentes illius. Item extrahendi sunt homines ab aquis deliciarum, etiam inuiti antequam ibi submergantur. ¶ Et notandum, quod qui habet correptionem facere, nō de se, sed de Deo, debet cōfidere, & orationi debet instare, cum solius Dei sit hominem corrigere. Ecclesia. 7. Considera opera Dei, quod nemo possit corrigere quem ille despexerit. Considera, &c. id est, discerne qua opera sint propria Dei, & soli virtuti eius possibilis, & inter ea inuenies illud, quod nemo possit, &c.

De his quæ possunt incitare ad libenter recipiendum correptionem vel disciplinam.

C A P. V.

Sequitur de his quæ incitare possunt ad libenter recipiendum correptionem vel disciplinam. ¶ Ad quod potest valere, nō multiplex admonitio Sacrae scripturae. In Psal. Apprehendit disciplinam, nequando irascatur dominus. Prou. 3. Disciplinam domini, fili mi, ne abiicias. Et eiusdem 4. Tene disciplinam, & ne dimittas eam. Hebr. 13. Noli negligere disciplinam. Item in disciplina perseverate. ¶ Secundo utilitas ex disciplina, vel correptione proveniens. Pro. 29. Virga atq; correptio tribuit sapientiam. Et eiusdem 12. Qui diligit disciplinam, diligit scientiam: qui autem odit increpationes, insipiens est. Disciplina vel correptio placet sapientibus, & in eis proficit: insipientibus vero displicet, nec proficit in eis. Eccl. 10. Vir prudēs & disciplinatus nō murmurabit correptus. Prou. 9. Argue sapientem, & diliget te. Et eiusdem 25. Nō amat pestilens eum qui se corripit. Et eiusdem 9. Qui arguit impiū, sibi maculam generat. Eccl. 1. Peruersi difficile corriguntur. Peruersus est, qui intellectu & affectu à bonitate auersus est. Eccl. 32. Homo peccator vitabit correptionem, & ad voluntatem suam inueniet comparationem. Prou. 17. Plus proficit correptio apud prudentē, quā centū plage apud stultum. Eiusdem 32. Si contuderis stultum in pila, quasi prifanas desuper feriete pilo, nō auferetur stultitia eius. ¶ Tertio malū prouenit ex eo, quod disciplina vel correptio abiicitur. Virga enim correptionis in colubrum vertitur. Qui enim hic non corrigitur, in futuro...

futuro à serpētibus infernalibus punietur. Exo. 4. Proiecit Moy-
 ses virgam, & versa est in colubrum. Pro. 15. Qui increpationes
 odit, morietur. Et eiusde 39. Viro qui corripiētem se dura cerui-
 ce cōtemnit, repentinus superueniet interitus. Eccl. 19. Qui odit
 correptionē, minuetur vita. Vita in quā triplici, scilicet naturā,
 gratiā, & gloriā. Homo qui est sine disciplina, terrenis adhæret
 de æternis non curās. Iob 17. Cor eorum longē fecisti à discipli-
 na, propterea nō exaltabuntur. Glo. Qui per disciplinam mini-
 me custodire vitā student, semper per desideria in imis iacent.
 Qui sine disciplina est, in periculo est. Pro. 15. Qui abiicit disci-
 plinam, despicit animam suam. Sicut carnem despicit, qui eam
 non vult sale cōdire. Putrescit enim qui contemnit disciplinā,
 & per consequens abicit omne bonū. Sap. 3. Sapientiam & di-
 sciplinam qui abiicit, infelix est. Fugiunt enim eū omnia bona.
 Talis diabolo multū assimilatur, qui incorrigibilis est. Eccl. 21.
 Qui odit correptionē, vestigium est peccatoris. Diabolus pecca-
 tor dicitur antonomasticē. Cui multū assimilatur qui odit cor-
 reptionē: vt vestigiū valde simile est pedi. Et notandum q̄ lau-
 dabilius est correptionē libenter accipere, quā audacter face-
 re. Aug. ad Hiero. Cū satius sit à tenendo itinere in nullo quā
 in aliquo declinare: multò tamen est mirabilius & laudabilius
 libetè accipere corrigentē, quā audacter corrigere deuiantem.
*De partibus disciplina. Et primò de Ieiunio, & eius commendatio-
 ne: de speciebus eius, & de his quæ debent ipsum comitari.*

CAPVT VI.

Et disciplina ad omnes pertinens, scilicet disciplina proprij
 corporis. Et est disciplina pertinens ad eos, qui præ sunt ceteris
 hominibus. ¶ Prima multiplex est, vt ieiunium, asperitas
 vestium, durities lectorum, peregrinatio, vigiliæ, disciplina ver-
 borum. Secunda verò duplex est. Quædam spiritualis, cūm sci-
 licet delinquentes feriuntur gladio spirituali, quæ specialiter
 pertinet ad prælatos ecclesiæ: quædam verò materialis, cūm
 scilicet delinquentes feriuntur gladio materiali, quæ maxime
 pertinet ad principes terrenos. Omissis alijs partibus disci-
 plinæ prosequemur de Ieiunio. De quo scriptura sacra multum lo-
 quitur, & quod magnæ efficacis est. Ieiunium, vt ait Ildorus
 in libr. Etymolog. est parsimonia victus; abstinentiæque cibo-
 rum. De illo hoc modo dicemus. Primò commendationi eius
 insitemus. Secundò, agemus de speciebus eius. Tertiò tan-
 gemus de his quæ debent concomitari ieiunium. ¶ Circa pri-
 mum notandam quod ieiunium multipliciter est commen-

dabile. ¶ Primò exēplis. Specialiter exemplo Moyſi qui ieiunauit X L. diebus, & X L. noctibus. Exo. 34. Item exemplo Elię, qui ſimiliter ieiunauit X L. diebus, & X L. noctibus. 3. Reg. 19. Itē exemplo Chriſti, de quo Mat. 4. Et cū ieiunaſſet X L. diebus, & XL. noctibus, poſtea eſuriit. ¶ Secūdo ob hoc quod dicitur eſſe fundamentum virtutum. Hieron. Ieiunium non eſt perfecta virtus, ſed eſt cæterarum virtutum fundamentum. ¶ Tertio, à multiplici ſuo effectu. Ieiunium rectè factum Dei miſericordiã impetrat. Vnde Ionã 3. Facto ieiunio miſeratus eſt Dominus Niuiitis. Itē gratiã Dei conſeruat. Eſa. 30. Dabit tibi Dominus panem, & aquã breuiem, & nõ faciet à te autolare doctore tuum. Item ad intelligentiã & ſapientiam iuuat. Daniel. 1. Tollite Maſas cibaria, & vinum potus eorum, dabátque eis legumina. Pueris autē his dedit Deus ſcientiam & diſciplinam in omnibus & viſionum. Exo. 34. Moyſes XL. diebus ieiunãs, legem ſuſcepit. Et Dan. 10. poſt ieiuniũ audiuit ab angelo, Tu ergo animaduerte viſionem ſermonis, & intellige. Eſaia 28. Quē docebit ſcientiam, & quem intelligere faciet auditũ? Ablactatos à lacte, lacte ſcilicet temporalis conſolationis. Item ieiunium cõſolationem Dei & angelorũ meretur. Vnde poſt ieiunium Domini, acceſſerunt angeli, & miniſtrabant ei. Mat. 4. Cornelio ieiunante, & granti apparuit angelus. Act. 10. Et 3. Reg. 19. legitur de Eliã quod ieiunauit X L. diebus & X L. noctibus, & venit ad montem Dei Horeb, vbi Deus cū eo locutus eſt. Item meretur quoadque materiale refectionem a Deo. Sicut enim teſtatur Hieron. Paulus p̄imus eremita ſemper ieiunauit, quouſq; ſibi panis de cælo mitteretur, qui duplicatus eſt cū ad eũ veniſſet Antonius. Cui ille: Eia frater comedamus, duplicata eſt nobis annona. Itē ieiuniũ carnẽ vincit, quę eſt hoſtis familiaris. Hier. ſup. Marc. Ieiunio paſſiones corporis, oratione ſanandę ſunt peſtes mētales. Marc. 9. Hoc genus dæmonũ in nullo poteſt eiici & exire, niſi in oratione & ieiunio. Sicut ait quidã diabolus: Plus cõfidit in adiutorio carnis, quàm in alio: quia plus nocet domesticus hoſtis. Ipſe baculo noſtro nos cædit, & manus proprio cingulo ligat, caro quę data eſt nobis in adiutoriũ. ſit nobis in iniuriam & in ſcandalum. Ber. Grauis luſta eſt & grande periculũ aduerſus domesticum hoſtem pugnare, maxime quũ nos adueniſſumus. Ille ciuis. Hoſtem iſtum fugere nõ poſſumus, nec fugare: circũferre neceſſe eſt, quoniam alligatus eſt mihi, perimere nõ licet, ſuſtentare cogor hoſtem meum, aduerſus me nutritio. Et nota

dum eſt
poſſe vi
here. N
ſunt ei v
bili v
debilis
ſi ligna
gnas, ex
hoc, q
quod d
16. Ecco
ieiuniu
exire à
non hab
ne, amb
bolus a
Immur
& poru
ibi inte
tis ad T
dum eu
re ante
cili eſt
ieiuniu
mo ſpu
rituale
Holoſe
de tribu
trificiu
per mi
uenter
tatē oc
ieiuniu
ſtinent
ciet ad
mus, &
tum ie
fecit g
Chriſt
Non e
ſam p

dum est dignos irrisione illos esse qui dicunt se carnem non posse vincere, quum homo posset ei ieiunando vincula subtrahere. Nō est castrū adeò forte quod nō possit expugnari, si possint ei victualia subtrahi. Nec est pugil adeò fortis q̄ etiā à debili vinci non possit, si fortis necesse habet tenere dietam quam debilis voluerit, nec est ignis adeò magnus, quod non deficiat si ligna subtracta fuerint. Prouerbio. 26. Quum defecerint ligna, extinguetur ignis. Ille qui per impatientiam se excusat de hoc, quod à carne sua vincitur, potest Dominus dicere illud, quod dixit Abraham Saræ conquerenti de ancilla sua, Genes. 16. Ecce, inquit, ancilla tua in manu tua est: vt ere ea vt liber. Itē ieiunium diabolus ab homine expellit, sicut fames cogit lupū exire à nemore. Ieiuniū ponit diabolus in arido, vbi requiem non habet. Matth. 12. Cū immundus spiritus exierit ab homine, ambulat per loca arida, quærens requiem, & nō inuenit. Diabolus admodum piscis habitat in locis humentibus. Iob 40. Ipsi. Immundi spiritus ibi se magis immittunt, vbi plus viderint escæ & porum. Sed per ieiunium diabolus poni debet in loco sicco, vt ibi interficiatur: secundum consilium Raphaëlis. Tob. 6. dicens ad Tobiam minorem de pisce magno, qui stabat ad deuorandum eum vt extraheret eum de aqua: quo facto, cœpit palpitare ante pedes eius, & qui prius stabat ad deuorandū, tunc de facili est occisus. Sic diabolus de facili occiditur in hominibus per ieiuniū. Ambrosius: Vides quanta est vis ieiunij, vt ieiunus homo spū suo terrenū serpētē interficiat: multo fortius ergo spirituales serpentes. Iudith 13. Post ieiunium amputauit caput Holofernus. Et filij Israël post ieiunium & fletum vicerunt illos de tribu Beniamin. Iudic. 12. Item ieiunium de corpore nostro sacrificium Deo facit in odorem suauitatis: Rom. 12. Obsecro vos per misericordiam Dei, vt exhibeatis corpora vestra hostiam vāuentem, sanctam &c. Eccle. 24. Quasi myrrha electa dedi suauitatem odoris. Suavis odor myrrhæ est ieiunij placētia. Valet etiā ieiunium ad corporis sanitatem. Vnde dicitur in medicina, q̄ abstinentia est summa medicina. Eccle. 37. Qui abstinens est, adiciet ad vitam. Item valet cōtra aduersitates. 1. Esdræ 8. Ieiunauimus, & rogauimus Dominum, & euenit nobis prosperè. Quantum ieiunium placeat Deo, figuratum est Gene. 21. Vbi Abraham fecit grande conuiuium in ablactatione Isaac. Ieiunium mensa Christi hominem dignum efficit. Bernardus in sermonibus: Non est magnum si ieiunet in Christo, qui sessurus est ad mensam patris cum eo. Lucæ 6. Beati qui nunc esuritis, quoniam sa-

turabimini. ¶ Sequitur de speciebus ieiunij. Notandum est ergo quòd triplex est ieiunium, scilicet ieiunium à peccato, ieiunium à cibo, & à temporali gaudio. De primo dicit Hieronymus. Tunc præclara est apud Deum abstinencia corporis, quum animus ieiunat à vitiis. Quid enim prodest tenuari corpus abstinencia, cuius animus intumescit superbia? Isidorus: Qui à cibis abinent & pranè agunt, dæmones imitantur, quibus esca nò est, & nequitia semper est. Esa. 58. Quate ieiunauimus, & nò asperxit. Et subditur respòsio. Ecce in diebus ieiunij vestri inuenitur voluntas vestra, &c. ecce ad lites & contentiones ieiunatis. Gl. Homo interior vescitur carnibus draconis, qui datur esca populo Æthiopum. Et post: Nunquid tale est ieiuniù quod elegi? Nòne hoc est magis ieiuniù quod elegi? Dissolue colligationes impietatis. ¶ Ieiuniù à cibo triplex est. Aliud enim est detestabile, aliud laudabile, aliud indifferens. Ieiunium indifferens est, quando homo ieiunat causa infirmitatis vel indigentia solum. Detestabile est, vt hypocritis, vel auaris, qui ieiunāt vt parcat ventre, vel gulosis, qui ieiunant vt postea melius comedant. De ieiunio hypocritarum dicitur Mat. 6. Quum ieiunatis, nolite fieri sicut hypocritæ tristes. Chryl. Si quis ieiunat, & tristè se faciat, hypocrita est: quanto iniquior est qui nò ieiunat, sed in facie sua arguentis quibusdam pingit venalem pallorem. Qui ieiunant propter laudè humanam, multù sunt fatui. De hoc enim quod vni hosti subtrahunt, scilicet carni, duos hostes pascunt, mundum scilicet, & diabolum. Ieiunant enim vt pascant oculos hominum. Puluete etiam vanæ gloriæ pascunt diabolum. Esa. 65. Serpent puluis panis eius. Auari etiam fatui sunt, qui proprio ori subtrahunt, quod in ore diaboli ponunt. Os diaboli est bursa auaritia. Hiero. Sit ieiuniù non marsupij lucrum, sed facieras animarum. ¶ Tertio, ieiunio ieiunāt illi quorum Deus venter est, ad Philip. 3. qui imminente solennitate Dei sui, scilicet ventris, faciunt ieiunium vigilia. Gre. in Pastoral. Nò Deo, sed sibi ieiunant, si ea quæ ad tempus ventri subtrahit, non inopibus tribuit, sed venter postmodum offerenda custodit. ¶ Ieiunium laudabile describit Hieronymus, dicēs: Sint pura, casta, simplicia, & nò superstitiosa ieiunia. Pura, vt homo sit absque mortali. ad Ro. 12. Oblat vos p misericordiã Dei, vt exhibeatis corpora vestra hostiã viuẽtẽ, sanctã, &c. Qui in mortali ieiunat: corpus suum velut cadauer mortuũ Deo offert. Casta, vt bona intentione fiant. Simplicia, vt nò querat homo delicias. Hierony. Qui Christum desiderat, non curat quàm pretiosis ciuis steruus efficiat. Isido. Spernit

tar ieiun
qui deli
dunt vna
lem gran
duos ob
suum ho
minis, so
ietunia e
molestia
laudabil
epimum
isfacien
habet, or
corpus n
nihil mi
Dei hon
in suo co
it. Ad ta
quum iei
nar, qui
largitur
net, & ex
sectũ &
eat, & in
ieiunãt,
sa sectar
pariui. S
Tob. 3. di
piscenti
leuitate
na, & spi
ieiunio &
De elec
nium si
debet ex
sarium e
tio, debe
tione In
Apud m
lud, Tu

tur ieiunium, quod in vespere deliciis compensatur. Sunt quidam qui delicatiora volunt habere quam ieiunant, etiam plus comedunt una vice, quam comederent duabus, si non ieiunaret. Qui talem gratiam videntur facere Deo, qualem facit ille qui dat alicui duos obulos pro denario. Tales videntur velle parum gravare suum hospitem, scilicet carnem, qui soluenda carni duobus terminis, soluunt termino uno tempore medio. Non debent etiam ieiunia esse superstitiosa. Hiero. Quid prodest oleo non vesci, & molestias quas sua difficultatesque aliorum querere? Ieiunium laudabile tres habet species, scilicet ieiunium bonum, melius & optimum. Ieiunium bonum est, quando cum charitate est, ad satisfaciendum Deo pro peccatis. Ambrosius: Qui charitatem non habet, omne bonum amittit quod habet. 1. ad Cor. 13. Si tradidero corpus meum ita ut ardeam, charitatem autem non habuero, nihil mihi prodest. Ieiunium melius est quando aliquis ieiunat ad Dei honorem, & proximi utilitatem, ut scilicet Dei contumeliam suo corpore vindicet, ut pauperibus tribuat quod sibi subtrahit. Ad tale ieiunium monet Dominus Matth. 6. dicens: Tu autem quum ieiunas, unge caput tuum, &c. Gl. interlinearis: Deo ieiunat, qui pro eius amore se macerat, & quod sibi subtrahit, alteri largitur. Optimum ieiunium est quando homo ex una parte abstinet, & ex altera parte bona agere non cessat. Isidorus: Hoc est perfectum & rationale ieiunium, quando noster homo exterior ieiunat, & interior orat. Sunt aliqui qui nihil boni possunt facere quum ieiunant, sed ludunt ne sint otiosi. Bernardus: Pro vitando otio otiosa sectari, ridiculum est. Ieiunant a gaudio temporali viri contemplativi. Sic ieiunabat qui dicebat, Renuit consolari anima mea. Tob. 3. dicebat Sara: Mundam servavi animam meam ab omni concupiscentia: nunquam cum ludentibus me miscui, neque cum his qui in levitate ambulant participem me prae bui. ¶ Sequitur de his que concomitari debent ieiunium, quae sunt tria, Oratio, eleemosyna, & spiritualis letitia. De primo, Tob. 12. Bona est oratio cum ieiunio & eleemosyna, magis quam thesauros auri recondere. De eleemosyna dicit Aug. in quodam sermone: Tale est ieiunium sine eleemosyna, qualis sine oleo lucerna. Homo primum debet exicari ab aquis deliciarum per ieiunium. Secundo, necessarium est oleum pietatis quod pertinet ad eleemosynam. Tertio, debet applicari Deo a quo debet illuminari, quod fit in oratione. In his tribus est iustitia hominis, ut dicit gl. sup illud Ps. Apud me oratio Deo vitae meae. De letitia dicit glossa super illud, Tu autem quum ieiunas, unge, &c. Caput, inquit, ungit, qui

spirituali læticia intus pinguescit. 2. ad Cor. 9. Hilarem datose
diliget Deus.

*De erroribus circa disciplinam. Et primò de errore illorum qui dicunt
nullum esse excommunicandum. Et de errore illorum qui dicunt
maleficos non esse puniendos.*

C A P. V I I.

Primò tangitur de errore illorum qui dicunt nullum esse
communicandum. Secundò de errore illorum qui dicunt
maleficos non esse puniendos pœna temporali. ¶ Primus error
videtur posse inniti his testimoniis sacre scripturę. Legitur Luc. 6. Nolite iudicare, & non iudicabimini. Peccant ergo sacerdo-
tes qui excommunicationis sententiam ferendo homines iudicant. Item ad Ro. 2. Inexcusabilis es, ò homo omnis qui iudicas.
In quo enim iudicas alium, te condemnas. Item ad Ro. 12. Benedicite & nolite maledicere. Peccant ergo sacerdotes qui homi-
nibus maledicunt. 1. ad Cor. 6. Neque maledicti, neque raptores regnum Dei possidebunt. Item 2. Pet. 3. Non reddentes malum pro malo. Ad quod monemur exemplo Christi 1. Pet. 2. Cum malediceretur, non maledicebat. Item Eccle. 21. Quum maledicit impius diabolum, maledicit ipse animam suam. Si diabolus maledicendus nõ est, multo fortius homines non sunt maledicendi. ¶ Ad primum dicendum est, quòd est iudicium iustum, & est iudicium iniustum. Iudicium iniustum prohibitum est, iudicium verò iustum non est prohibitum: inò Christus monet ad illud Ioan. 7. Nolite, inquit Christus Iudais, secundum faciem iudicare, sed iustum iudicium iudicate. De manifestis concessum est nobis iudicium, de occultis non. 1. ad Cor. 4. Nolite ante tempus iudicare quoadusque veniat Dominus, qui illuminabit abscondita tenebrarum. 2. ad Tim. 5. Peccantes coram omnibus argue, vt ceteri timorem habeant. Quòd apostoli habuerint potestatem iudicandi, ostendi potest ex eo quod dictum est Petro, Matt. 16. Quodcunque ligaueris super terram, erit ligatum & in cælis: & quodcunque solueris super terram, erit solutum & in cælis. Item eiusdem 18. Quæcunque alligaueris super terram, erunt ligata & in cælo. Et Ioan. 20. Quorum remiseritis peccata, remittuntur eis: & quorum retinueritis, retenta sunt. 1. ad Corinrh. 5. ostendit Apostolus se iudicasse Corinthium fornicatorem: Ego, inquit, absens corpore, præsens autem spiritu, iam iudicavi, vt præsens, eum qui sic operatus est in nomine Domini nostri Iesu Christi congregatis vobis, & meo spiritu, cum virtute Domini Iesu, tradere huiusmodi hominem satanæ in interitum carnis, vt spiritus saluus sit in die domini

domini nostri Iesu Christi. Itē eiusdē 6. An nescitis quoniā san-
 cti de hoc mūdo iudicabunt? Et si à vobis iudicabitur mundus,
 indigni estis qui de minimis iudicetis: Nescitis quoniā angelos
 iudicabimus? Ad aliud dicendū est, quòd ecclesia non reddit ma-
 lum pro malo, nec malum optat quum aliquem excōmunicat.
 Excomunicatio enim medicinalis est: nec est mala, nisi mali-
 tia pene: sicut medicina amara dicitur mala, quum verò bona
 sit, eo quòd sit morbi expulsiva. Excommunicatio est ad hoc vt
 homines salubriter confundantur & cōuertantur. Psalmogra-
 phus: Impie facies eorum ignominia, & quærent nomen tuum
 domine. Augu. Quicquid facit vera & legitima mater ecclesia,
 etiam si asperum amarumque sentiat, nō malū pro malo red-
 dit, sed expellendū malum iniquitatis, bonum disciplinæ appō-
 nit, non odio nocendi, sed dilectione sanandi. Item Augu. Me-
 lius timor capitis dolet quum curatur, quoniam dum ei pareit-
 ur, nō sanatur. Ad illud verò Eccl 21. Quum maledicit impius
 diabolum, &c. Dicendum est quòd verbum illud intelligēdum
 est quantum ad illos qui ad sui excusationem maledicunt dia-
 bolo imputātes ei peccatum suum. Sicut Heus peccatum suum
 serpenti imputare voluit, & per consequens authorem serpētis
 latenter accusauit. Antior tatem excommunicandi vel maledi-
 cendi, habet ecclesia ex diuersis locis scripturæ sacræ: vt ex
 Matt. 18. dicente domino: Si ecclesiam non audierit, sit tibi sicut
 ethnicus & publicanus. Et eiusd. 21. Maledixit dominus siculneq̃
 fructū non ferēt. Et Act. 8. dicit Petrus Simoni Mago: Pecunia
 tua tecum sit in perditionem. Et in 1. canonica Io. Si quis venit
 ad vos, & hanc doctrinam non affert, nolite hunc recipere in
 domum, nec aue ei dixeritis. 1. ad Corin. 5. Si quis frater nomina-
 tur, & est in re vos fornicator, aut adulter, aut auarus, aut ido-
 lis seruicus, aut maledicus, aut ebriosus, aut rapax: cū huiusmo-
 di nec cibum capere. In eodē: Nescitis quòd modicum fermentum
 totam massam corrumpit? Expurgate verum fermentū. Itē:
 Auferte malū ex vobisipsis. Eiusdē vlt. Si quis non amat do-
 minum Iesum Christum, sit anathema. Item ad Galat. 1. Si quis
 vobis euangelizauerit præter id quòd accepistis, anathema sit. Itē
 1. ad Timot. 1. Ex quibus est Hymeneus & Alexander, quos tra-
 didi satanæ, vt discant non blasphemare. Sicut ovis morbida à
 grege separatur, ne grex ex ea inficiatur: & sicut membrum in-
 firmum & corruptum abscinditur, ne cætera membra per illud
 corrumpantur: & sicut humores prauis à corpore educuntur,
 ne infirmitatem corpori inducant: sic homines pestilentes
 ab

ab ecclesia per excommunicationem separandi sunt, ne exerceant
corrūpant. Aug. Mali Christiani sic sunt in corpore Christi, sicut
modo humores mali quando euomūtur, tunc releuatur corpus
sic & mali quādo exeunt, tūc ecclesia releuatur, & dicit, Exi
exierunt humores isti, sed non erant ex me.

¶ De errore illorum qui dicunt maleficos non esse puniendos poena
temporalis

Sequitur de errore illorū qui dicunt maleficos nō esse puniendos
poena temporalis, maximē morte. Qui error videtur posse
niti his testimoniis scripturæ sacrae. Legitur Gen. 1. Quicumque
effuderit sanguinē humanū, funderetur sanguis illius. Nulli ergo
licet effundere sanguinē humanū. Itē Exo. 20. Non occides
verbū assumit domin⁹ Mat. 5. Deut. 32. Mea est ultio, &c. Item
18. Nolo mortē peccatoris. Itē Matt. 10. Ego dico vobis non
stere malo. In eodē: Qui irascitur fratri suo, reus erit iudicio. Et
nō licet fratri irasci: ergo non licet eū occidere. Itē in eodē. Diligite
inimicos vestros, benefacite his qui oderūt vos. Et eodē. 13. in parabola
de zizaniis superfeminatis dicūt serui: Vis imus & colligim⁹ ea: Et ait paterfamilias: Nō, ne fortē colligētes zizania,
& eradicetis simul & triticū. Sinite utraq; crescere vique ad
messē. Item Luc. 6. Nolite condemnare, & nō condēnabimur.
ad Rom. 12. Non vosmetipsos defendentes charissimi, sed date
locum iræ. Scriptum est enim, Mihi vindictam. Et 1. Ioannis 1.
Omnis qui odit fratrem suum, homicida est. Et scitis quoniam
omnis homicida non habet vitā aternā in se manentem. Mat.
26. Omnes qui acceperint gladium, gladio peribunt. Item Ierem.
8. Dimisit dominus in pace mulierem deprehensam in adulterio.
¶ Ad primum dicendū, quod illa sententia domini Gen. 1.
Quicumq; fuderit sanguinē humanū, funderetur sanguis illius
& illud Matt. 26. Omnes qui acceperint gladium, gladio peribunt,
potius ostēdunt, si quis diligēter inspiciat, aliquem quā
neminem debere occidi. Quum enim sententia domini indubitanter
sit iusta: Quicumque sanguinem humanum iniuste funderet,
iustum est vt sanguis eius effundatur: & qui gladiū iniuste
accipit, iustum est vt gladio pereat: ergo in aliquo casu sanguis
humanus iuste effunditur, & homo iuste gladio perit. Et licet
quum paterfamilias prohibet ne quis accipiat de vino alicuius
dolij sui, non est intentio sua vt non accipiat cui ipse de illis
dederit, vel cui ipse hoc iusserit, sed ne hoc aliquis sua auctoritate
accipiat. Sic quum dominus dixit, Non occides, nō fuit
intentio sua vt non occideret in casibus illis in quibus ipse hoc
præcepit

praeceperet: sed ne aliquis occideret aliquem propria authorita-
 te. Vnde post illud verbum, Nō occides, dominus in eodem li-
 bro in multis casibus praecepit occidi. Illud autem Deuterono.
 Mea est ultio: verum est quum ultio sumitur de aliquo in prae-
 senti, auctoritate enim Dei sumitur, & intentio sumentis debet
 esse, Dei contumeliam vel offensam vindicare. illud autem
 Ezech. 18. Nolo mortem peccatoris, &c. de morte aeterna potest
 poni. De morte etiā temporali, verum est quod Deus non vult
 mortē quandoque peccatoris, quā praevidet corrigendū esse, &
 misericorditer expectat ipsum ad poenitentia: mors verò illius
 peccatoris qui sibi nocet peccatum peccato addendo, & alios
 labuerrando & corrupendo, de cuius correctione spes non
 habetur, indubitanter videtur sibi & ecclesiae Dei inutilis esse.
 Ad illud verò Matt. 5. Ego dico vobis nō resistere malo, & illud
 ad Rom. cap. 12. Non vomeriplos defendentes charissimi, dicen-
 tum est quod loco & tempore potest aliquis & debet non resi-
 stere malo, & non defendere se, vt fiebat in primitiua ecclesia
 quando per miracula & passiones sanctorum ecclesia nouella
 plantanda erat. Loco etiam & tēpore potest homo resistere ma-
 lo, & se defendere: aliter enim nisi ecclesia defenderet se ab infi-
 delibus, posset ab eis occidi: & sic periret honor & cultus diui-
 nus. Luc. 22. ait dominus: Qui nō habet, vendat tunicam suam
 & emat gladium. At illi dixerunt: Domine, ecce duo gladij hic:
 quibus dominus, Satis est. Si nō habet ecclesia gladiū materialē,
 sed solum spiritualē, dicendū fuit, Nimis est: & non fuit dicen-
 dum. Satis est. Præterea Paulus voluit vt malo resisteretur, quū
 ipse voluit milites armatos se perducere ad Felicem praesidem.
 Act. 23. Luc. verò 6. vbi dicitur. Nolite condemnare: prohibetur
 condemnatio inordinata: vt cum incerta est culpa eius qui con-
 demnatur. Ad illud verò 1. Ioan. 1. Omnis homicida non habet
 vitam, &c. Dicendū est quod non reputatur homicida qui praece-
 pto Dei hominē occidit: sed qui odio vel desiderio vindicandi se
 hominem vult occidere. Vnde Matth. 15. De corde exeunt cogi-
 tationes malae, homicidia, &c. Tunc ergo homicidiū iudican-
 dum est, quādo ex corde & volūate propria procedit. Ad illud
 verò Matth. 13. Nonne fortē colligentes zizania, eradicetis si-
 mil cum eis & triticū. Sinite vtraque crescere vsq; ad messem.
 dicendū quod dominus non dixit hoc nisi vt parceretur tritico:
 ergo noluit parci zizaniis in tritici detrimentum: ergo quando
 non potest eis parci sine tritici detrimento, noluit eis parci: vbi
 ergo crescunt zizania & suffocāt triticum, noluit zizaniis par-
 ci.

ci. Et hoc etiã obseruant rustici in agris propriis. Vbi enim vident zizaniã vel alias herbas noxias quas possunt eradica-
re ne tritici dãno, crescere in agris suis, & credunt nisi fuerint eradicatæ triticum suffocari, diligenter faciunt eas eradica-
re. In agro verò domini pertinaciter contendunt eradicationẽ in eodem simili casu nullo modo debere fieri. Nec mirum, cum ipsi zizania sint, & sententiam mortis timeant. Si quis verò dicat: quod hi qui sunt zizania possunt fieri triticũ, hoc verum est: sed hoc est incertũ, an futuri sint triticũ: sed certũ est quod triticũ suffocant, quia simplices subuertũt. Rarã videmus hæreticorũ conuersionem: sed frequentem bonorum subuersionem. Ideo bonum conuersionis rarum & valde incertum & valde difficile, non debet proponi damno magno & frequenter accidenti: sed dum vana spe paucis parcitur, irreparabilis multitudo perdat. Hoc enim esset acsi paucis lupis in medio gregis existentibus, gregem lacerãtib; parceretur, quia forte Deus illos oves aut agnos faceret. Et paucos leprosos dimitteremus in medio populi corrupẽtes eum, quia forsitan Deus illos sanabit. Facilius rabies lupina sanit in gregem, quã manus uerbo ouis transeat in lupos, & cõtagium lepræ facilius à leprosis deriuatur ad sanos, quã à sanis sanitas ad leprosos. Quod autẽ sit licitum in aliquibus casibus hominem occidere, manifeste potest ostẽdendi his testimoniis sacre scripturæ quæ sequũtur. Luc. 19. Inimicos meos qui noluerũt me regnare super se, adducite huc, & interficite ante me. Matth. 22. Missis exercitibus perdidit homicidas illos. Rom. 14. de illo qui habet potestatem. Dominus minister est, vindex in iram ei qui malum facit. Luc. 13. de ficulnea sterili terram occupante: Succide, inquit, illam: vt quid etiam terram occupat? Matth. 18. Si manus tua vel pes tuus scandalizat te, abscinde eum & proiice abs te. Ergo ecclesia abscindenda debet membrum, quod corrumpit cætera membra. Tullius. Sicut quaedam membra amputantur si languere & tanquam spiritu carere cœperint, noceantque reliquis partibus corporis: ita ista in figura hominis feritas & inhumanitas belluæ à communi humanitate segreganda est. Iac. 2. Abraham pater vester nonne ex operibus iustificatus est, offerens Isaac filiũ suũ super altare? Ergo Abraham placuit Dõ, quia ad præceptũ eius voluit occidere filium suum: ergo qui præcepto domini hominem occidit, non peccat. Item 1. ad Tim. 2. Obsecro primũ omnium fieri obsecrationes, orationes, postulationes, gratiarum actiones pro omnibus hominibus, pro regibus, omnibus qui in sublimitate

constituti

constituti sunt, vt quietē & tranquillā vtram agamus. Volebat ergo Paulus q̄ oraretur pro principibus qui gladiū habēt materiale, quo defendunt ecclesiā, & seruant pacem in ea. Ergo nō est malū q̄ ipsi vtātur gladio materiali. ad Rom. 13. Non est potestas nisi à Deo. Et paulò pōst: Dei minister est tibi in bonū. Si enim malū feceris, time: non enim sine causa gladium portat. Luc. 3. Interrogabāt milites Ioannē Baptistā, dicentes. Quid faciemus & nos? Et ait illis. Neminē concutiatis, neq; calūniā faciat, & cōtenti estote stipēdiis vestris. Nō dixit, Militiā relinquite, stipēdia eorū refutate. Ipse docuisset eos decipere duces, si stipēdia eorū reciperēt, & cū necessitas esset bellū non facerent: non enim debet stipēdia recipere qui non vult militare. Vnde beatus Martinus imperatori rectē respondit: Donarium tuū, inquit, militaturus accipiat. Itē: Petrus occidit Ananiā & Sapphirā Act. 5, ergo licitū est occidere. Si quis dicat quōd occidit verbo, & non gladio, quā vis est in hoc quomodocunq; eos occiderit, ex quo occidit? ¶ Rationibus etiam multipliciter potest ostendi quōd liceat in casu hominem occidere. Primo sic. Aut paruuli sunt erudiendi & corripiēdi saltem leuibus flagellis, aut non. Si non, ergo dimittendi sunt omnibus vitiis, & minus curandū est de eis quā de equis & asinis. Si vero paruuli corripiēdi sunt, multò magis adulti, cum malicia eorum magis sit noxia. Item cōstat quōd bruta de puteis vel cisternis extrahuntur, si in illa ceciderint, secundum illud Luc. 14. Cuius vestrum asinus aut bos in puteum cadet, & non continuo extrahet illum die sabbati? Multo fortius ergo homines etiam inuiti à periculis corporalibus extrahendi sunt. Si sic raro occurritur morti corporali: quanto magis occurrēdū est morti spirituali? Item si furiosi sunt recludendi vel ligandi, ne sibi vel aliis corporaliter noceant: multo fortius mente insani cohibendi sunt, ne se spiritualiter occidant. Si verò homines pro leuibus culpis leuiter sunt puniendi, si culpa augeatur, augeri debet & pœna: ergo cum culpa augeatur vsq; ad homicidium, pœna etiam poterit vsque ad homicidium augeri: vt scilicet pro iniusto homicidio quod aliquis commisit iustē occidatur. Item aut mors corporis est pœna omni culpa maior, aut non. Si sic: ergo Deus male infixit eam pro comestione pomi vetiri. Si non: ergo aliqua culpa puniēda est morte corporali. Itē si homicidiū iniustum est puniēdum, aut erit puniēdum morte temporali, aut pœna minore. Si morte temporali, ergo licet aliquem occidere, si pœna minore, aut in infinitū minore, aut nō. Si sic: ergo nul-

lius

lius cōparationis erit id quod patietur qui peccauit ad id quod intulit. Vnde talis erit iustitia, vt si quis dānificasset aliu in mille millibus librarum, & puniretur amissione vnus festucae. Si vero poena minori, sed non in infinitum, tale est acsi dānificasset proximum in tribus marcis, & puniretur in vna. Itē qui Deum impugnat beneficio ab eo recepto, meretur illud beneficium amittere: ergo qui vita sua à Deo accepta Deū impugnat, meretur vitam aeternā amittere. Itē si mors aeterna est infligenda pro aliqua culpa, quanto magis temporalis? Præterea nōne contra Dei inimicos est pugnandum quādiu rebellāt, vel saltem repugnādum quādiu impugnat? ergo si impugnent vsq; ad mortem corporis, repugnādum erit eis vsq; ad mortē. Vel si nō est repugnādū, fugere debet tota ecclesia, vel permittendū est quod tota occidatur, & quod cultus Dei destruatut vt corporibus impiorū parcatut. Patet ergo quod heretici sub specie pietatis honorem Dei & religionē volūt destruere. Ipsi sunt pij in lupos, & crudeles ouibus & agnis. Matt. 7. Attēdite à falsis prophetis qui veniunt ad vos in vestimētis ouiu, intrinsecus autem sunt lupi rapaces. Ipsi pij sunt in fures & alios maleficos, crudeles vero innocentes. Item si verbo contradicendū est hereticis, nō est ratio aliqua quare manus potius debeat esse exempta, quā lingua quin pro Deo pugnet. Itē si bestia, vt lupi, leones & serpentes exterminandæ sunt pro salute corporū: quāto fortius spirituales bestia pro salute animarū? Et est conueniens similitudo, habito respectu ad venenum pseudoprædicatorum. Tullius: Quid interest, vtrum ex homine se conuertat quis in belluā, an sub hominis figura immanitatem gerat belluā: Item hereticus in ecclesia est vt ouis morbida in grege: vel in mēbrum cancerosum cancro incurabili corpore: ergo quod faciēdum est de oue pro grege, & de membro canceroso pro corpore, hoc faciēdum est de heretico pro ecclesia. ¶ Et notandū quod de illis specialiter videtur faciēda iustitia qui negant iustitiam faciēdam, tanquā de manifestis hostibus iustitiæ. Secundū eos enim iustitia humana, est iniustitia. ¶ Si quis verò dicat hereticos esse occidendos à Deo, non ab ecclesia: ergo ecclesia exponenda est, & sine defensione dimittēda. Præterea dicit dominus Luc. 6. Perfectus omnis erit, si sit sicut magister eius. Magister vero noster Deus est, ergo si Deus hereticos occidit, nō est contra perfectionē bonitatis humanæ hominē occidere. Præterea quæ causa volunt tantū heretici parci corporibus malou à morte? Si propter spem correptionis, vbi non est spes correctionis, illi debet

debet cessare hæc falsa pietas. Si verò propter pretiositatē vitæ corporis, propter maiore pretiositatē animarū non erit eis parcendū. Præterea Manichæi, qui dicūt corpora esse à diabolo, non habent quid respondeāt. Destrūenda enim erūt à filiis Dei, cum sint opera diaboli. Qui sunt hui⁹ erroris, sub specie pietatis ipsis corporibus nocent. Reprobi enim qui amplius vivēt, amplius in futuro puniētur. Addendo enim peccata peccatis, cumulat supplicia suppliciiis, etiā quantū ad corpus, & qualibet pars suppliciorū infernaliū maior viderur esse supplicio mortis corporalis. Itē licet concupiscentia rei alienæ sit prohibita: tamē qui alienā se iniuste vsurpat, iuste re sua priuatur. Ergo in simili licet homicidiū sit prohibitū, tamen qui iniuste occidit, iuste occiditur. Itē cum nemo habēs mentē bene dispositā, dubitet in rebus ceteris ab homine corruptiva esse auferēda: quare hæretici in solis hominibus hoc nō recipiunt? Ad quod potest dici, quōd fures & alij malefici nō libenter dant sententiā contra seipsos, & nullus credit eis, si asserāt maleficos nō esse puniēdos. Ira hæretici non libenter dicāt sententiā quam vident contra se esse: imō dicunt maleficos iniuste occidi. Sed nō est fides eis in hoc adhibenda. Hier. super Esaiā: Non est crudelis qui crudeles iugulat, sed crudelis paciētib⁹ esse viderur. Nā latro suspensus patibulo crudelis iudicē putat. Cū hæretici sint intrinsecus lupi rapaces. Mat. 7. Ipsi bene vellent, q̄ non essent canes in grege domini, qui eos à grege arcerēt. Item si nō est distinguendū circa hoc præceptum, Nō occides, quia Euangeliū nō distinguit: ergo occidere semper est mortale peccatū: ergo mortaliter peccat, qui pulicē occidit.

De æquitate, & Pietate prout Tullius & Macrobius eam diffiniunt.

PARS XII.

Dico de Obedientia quæ est respectu superioris, & Disciplina, quæ est respectu inferioris, dicendum est de æquitate quæ est respectu paris. Et est æquitas amor æqualitatis in his in quibus debet esse æqualitas. Æqualitas virtus est valde rara. Ideo potest dici semita. Prou. 4. Ducā te per semitas æquitaris. Hanc semitā tenet vera sapientia. Prou. 8. Meum est consiliū & æquitas. Et notādum q̄ æquitas multū valet ad spiritualis ædificii firmitatē. Sicut ædificium corporale firmū est, si habeat lapides æqualiter dispositos, si verò sint lapides inæqualiter dispositi, minatur ruinā. Sic cōgregatio vbi æquitas seruat, stabilis est: vbi verò deest æquitas, stare nō potest. In Psa. Mirabile repletū in æquitate. Itē æquitas facit ad corporis mystici decorem & sanitatem. Sicut in corpore humano inæqualitas membrorum